

*Критика и библиография
Critique and Bibliography*

**„КРИТИЧНАТА СОЦИАЛНА ПСИХОЛОГИЯ” –
ИНТЕЛЕКТУАЛЕН ИМПУЛС ЗА ПРЕОСМИСЛЯНЕ
НА ОТНОШЕНИЕТО
СОЦИАЛНИ НАУКИ – ПРАКТИКА**

**„CRITICAL SOCIAL PSYCHOLOGY”
AND THE NECESSITY OF RETHINKING
THE RELATIONSHIP BETWEEN
SOCIAL SCIENCES AND PRACTICE**

Александър Маринов

Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Новата монография на проф. дсн Дончо Градев¹⁾ привлича вниманието на академичната общност и на представителите на социалната практика с впечатляващо съчетаване на две на пръв поглед трудно съвместими нива на анализ. От една страна, представен е високопрофесионален методологически метаанализ на слабостите на традиционния сциентистки подход в психологията, а от друга – директно и задълбочено са поставени редица чувствителни проблеми на практическия принос и хуманистичната отговорност на съвременната социална психология и на социалните науки въобще.

Монографията носи всички задължителни белези на качествено научно начинание – актуална, значима и интелектуално предизвикателна теза, забележителна теоретична широта, представителен подбор на анализирани концепции, и може би най-важното – непосредствена значимост за преосмисляне на отношението „наука – социална практика”.

Несъмнено достойнство на труда на Д. Градев е пределно изчерпателното и последователно систематизиране на всички основни дисциплинни области и изследователски методи в социалната психология от позициите на съпоставянето на традиционния и социално-критичния подход. Това придава голяма полезност на книгата с оглед ползването ѝ от студенти, докторанти, колеги-изследователи – предназначение, чиято приоритетност извежда на преден план самият автор. Но полето на приносните моменти е много по-широко.

Авторът предлага редица теоретико-методологически интерпретации, които дават основание за дълбоко преосмисляне на редица приемани като даденост предпоставки на социалните науки въобще.

На първо място следва да се изтъкне впечатляващата, последователна, ценостна позиция и хуманистичната нагласа на автора, придаващи на книгата характера на убедително послание за ограничеността на сциентисткия подход, с оглед реализиране високата мисия на съвременната социална психология при решаване на основните проблеми на обществото, човешките групи, личността. Особено ярко този подход е аргументиран с необходимостта социалната психология и социалните науки въобще да допринасят за реализацията на човешките същества, за тяхното превръщане от обекти на манипулация и господство в субекти, творци на собствената си биография.

Несъмнен приносен характер има дефинирането, описанието и обяснението на редица слабо изучени или неоснователно пренебрегвани методологически недостатъци на позитивисткия подход, в частност на лабораторния експеримент в социалната психология. Изясняването на най-уязвимите места на този подход има значение за преосмислянето на изследователския инструментариум и на други социални науки – социологията, политологията, изследванията на публичната администрация. Особен интерес предизвиква задълбоченото изясняване на потенциала на качествените методи в социалната психология, които несъмнено откриват обещаваща перспектива и пред другите социални науки.

Впечатляваща особеност на труда на Д. Градев е изграждането на солидна теоретико-методологическа конструкция на основата на изключително богат и разнообразен фактологически и текстуален материал. Авторът е обхванал практически всички авторитетни представители на критичното направление в психологията. Този подход към информационното осигуряване на проекта несъмнено е представлявал голямо предизвикателство не само от гледна точка на неговата трудоемкост, но и поради необходимостта от синхронизиране и осигуряване на съпоставимост на прочита на възгледите на твърде разнообразни направления. Д. Градев се е справил блестящо с това предизвикателство, поради което книгата представлява много полезен информационен източник за нуждите не само на тесните специалисти, но и на журналисти, публицисти, експерти в различни сфери на приложната експертиза и др. практики.

Трябва да се отчита и обстоятелството, че собствените проучвания на автора, особено монографичният труд „Стигма и личностна биография”, са разработени изключително с помощта на качествени изследователски методи. С това Градев на практика илюстрира основателността на своето критично отношение към традиционните (предимно експериментални) методи, прилагани от западната социална психология в изучаване на феномените на личността и човешките общности.

В заключение, „Критичната социална психология” се очертава като едно от явленията в българската социалнонаучна литература, за което, убеден съм, с основание ще се говори в различни научни и социални среди.

БЕЛЕЖКИ

1. Градев, Д. (2012). *Критичната социална психология*. С.: „Изток-Запад”.

Assoc. Prof. Alexander Marinov, PhD

Sofia University „St. Kliment Ohridski“

15, Tsar Osvoboditel Blvd.

1504, Sofia, Bulgaria

E-mail: alexandar.marinov@gmail.com